

Sygn. akt IV KK 177/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Danuta Bratkrajc

w sprawie **A. M.**

skazanego z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 25 maja 2021 r., w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego
od wyroku Sądu Rejonowego w B.

z dnia 15 lutego 2019 r., sygn. akt IX K (...)

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Rejonowemu w B.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 lutego 2019 r., sygn. akt IX K (...), Sąd Rejonowy w B. uznał oskarżonego A. M. za winnego popełnienia trzech występów z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., polegających na uchylaniu się od wykonania obowiązku alimentacyjnego na rzecz małoletniego dziecka P.M., określonego co do wysokości wyrokiem Sądu Rejonowego w B. IV Wydział Rodzinny i Nieletnich z dnia 28 października 2008 r., sygn. akt IV RC (...), a łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości przekroczyła

równowartość 3 świadczeń okresowych, przez co naraził P.M. na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Sąd I instancji ustalił, że pierwszy z tych występków popełniony został przez oskarżonego w okresie od października 2015 r. do dnia 16 października 2016 r., przy czym oskarżony czynu tego dopuścił się w okresie 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne podobne, którą odbywał w okresie od dnia 13 września 2011 r. do dnia 7 marca 2012 r., będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 29 stycznia 2010 r., sygn. akt IX K (...) i za czyn ten skazał A. M. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności. Sąd Rejonowy w B. uznał nadto, że oskarżony dopuścił się drugiego z czynów (popełnionego w okresie w okresie od listopada 2017 r. do dnia 18 marca 2018 r.) oraz trzeciego czynu (popełnionego w okresie od 3 kwietnia 2018 r. do sierpnia 2018 r.) w okresie 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne podobne, którą odbywał w okresie od dnia 17 października 2016 r. do dnia 14 kwietnia 2017 r., będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 22 czerwca 2016 r., sygn. akt III K (...) i przyjmując, że czyny te oskarżony popełnił w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem takiej samej sposobności, tj. w ramach ciągu przestępstw z art. 91 § 1 k.k., skazał go na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności. Po połączeniu orzeczonych wobec oskarżonego jednostkowych kar pozbawienia wolności Sąd Rejonowy wymierzył A. M. karę łączną 11 miesięcy pozbawienia wolności.

Powyższy wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 23 lutego 2019 r.

Kasację od wskazanego wyżej orzeczenia wniósł Prokurator Generalny, który zaskarżył wyrok w całości, na korzyść skazanego i zarzucił „rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa materialnego, to jest art. 64 § 1 k.k., polegające na niezasadnym jego zastosowaniu i uznaniu A. M. za winnego popełnienia przestępstwa i ciągu przestępstw z art. 209 § 1a k.k. w warunkach recydywy szczególnej podstawowej, w sytuacji gdy przypisane mu czyny nie zostały popełnione w ciągu 5 lat po odbyciu przez niego co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności, co było wymogiem niezbędnym przyjęcia powrotu do przestępstwa uregulowanego we wskazanej normie prawnej”.

Podnosząc powyższy zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego okazała się zasadna w stopniu oczywistym, co pozwoliło skierować sprawę, w celu jej rozpoznania, na posiedzenie wyznaczone w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Rację ma bowiem skarżący, że Sąd wyrokujący w sprawie dopuścił się rażącej obrazu przepisów prawa materialnego - art. 64 § 1 k.k., błędnie uznając, że w realiach przedmiotowej sprawy spełnione zostały przesłanki pozwalające na zakwalifikowanie czynów oskarżonego A. M. jako występków popełnionych w warunkach recydywy podstawowej z art. 64 § 1 k.k.

Zgodnie z art. 64 § 1 k.k. przypisanie sprawcy przestępstwa odpowiedzialności w warunkach recydywy z art. 64 § 1 k.k. jest możliwe, jeżeli skazany za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności popełnia w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary umyślne przestępstwo podobne do przestępstwa, za które był już skazany, przy czym podobieństwo przestępstw należy oceniać przez pryzmat art. 115 § 3 k.k. Do przypisania recydywy niezbędne jest kumulatywne spełnienie wszystkich wymogów określonych w powyższym przepisie. Zatem powrót do przestępstwa w warunkach recydywy specjalnej zwykłej ma miejsce wówczas, gdy sprawca: 1) został skazany za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności, 2) odbył co najmniej 6 miesięcy tej kary, 3) następne przestępstwo umyślne popełnił w ciągu 5 lat po odbyciu tej kary, 4) nowo popełnione umyślne przestępstwo jest podobne do poprzedniego, za które był już skazany. Brak jednej z ww. przesłanek uniemożliwia dokonanie kwalifikacji z uwzględnieniem art. 64 § 1 k.k.

W przedmiotowej sprawie nie została spełniona jedna ze wskazanych wyżej konstytutywnych przesłanek wynikających z art. 64 § 1 k.k. Nieprawidłowo przyjął bowiem Sąd Rejonowy w B., że A. M. w okresie 5 lat przed popełnieniem przypisanych mu przestępstw odbył co najmniej 6 miesięcy kary za umyślne przestępstwo podobne.

Jeśli chodzi o występki z art. 209 § 1a k.k., przypisany skazanemu w punkcie I wyroku, popełniony w okresie od października 2015 r., do 15 października 2016 r., Sąd Rejonowy uznał, że podstawą ustalenia powrotności skazanego do przestępstwa było odbycie przez niego kary pozbawienia wolności wymierzonej wyrokiem zaocznym Sądu Rejonowego w B. o sygn. akt IX K (...) - w okresie od 13 września 2011 r. do dnia 7 marca 2012 r. Jakkolwiek kara ta została orzeczona w wymiarze 10 miesięcy pozbawienia wolności, to jednak skazany - z uwagi na zastosowanie wobec niego, mocą postanowienia Sądu Okręgowego w G. z dnia 6 marca 2012 r., sygn. akt VII Kow (...), instytucji

warunkowego przedterminowego zwolnienia - odbył ją we wskazanym wyżej krótszym okresie. Skoro art. 64 § 1 k.k. wymaga, by do przypisania przestępstwa recydywy podstawowej zachowany został wymóg odbycia co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności, zaś zgodnie z art. 12c k.k.w. jako miesiąc odbywania kary należy liczyć 30 dni, to oczywistym jest, że warunkiem sine qua non przypisania sprawcy występku w warunkach powrotności do przestępstwa jest odbycie przez niego kary pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej 180 dni. Tymczasem, skoro A. M. odbywał karę pozbawienia wolności orzeczoną w ww. sprawie od 13 września 2011 r. do dnia 7 marca 2012 r. to oznacza, że wykonał tym samym karę w wymiarze 176 dni. Sprawia to, że przesłanka z art. 64 § 1 k.k. w postaci odbycia co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności nie została w tym przypadku bez wątpienia spełniona.

Jeśli chodzi natomiast o przestępstwa z art. 209 § 1a k.k., zarzucone oskarżonemu w punkcie 2 i 3 aktu oskarżenia, których popełnienie w warunkach z art. 64 § 1 k.k., w ramach ciągu przestępstw, przypisano skazanemu w punkcie II wyroku, to Sąd Rejonowy w B. uznał, że zachodzą warunki do skazania A. M. w zw. z art. 64 § 1 k.k. z uwagi na odbycie przez niego w okresie od dnia 17 października 2016 r. do dnia 14 kwietnia 2017 r. kary 6 miesięcy pozbawienia wolności, wymierzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 22 czerwca 2016 r., sygn. akt III K (...). Jak trafnie wskazał skarżący, takie ustalenie Sądu Rejonowego pozostaje w sprzeczności z zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym i jest całkowicie nieprawidłowe, a to z dwóch następujących powodów.

Po pierwsze, jak słusznie wskazano w kasacji, kara 6 miesięcy pozbawienia wolności z wyroku o sygn. akt III K (...) - w dniu wydania przez Sąd Rejonowy w B. zaskarżonego wyroku skazującego (15 lutego 2019 r.) - nie istniała już w obrocie prawnym. Na mocy prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w B. z dnia 27 października 2016 r., sygn. akt III K (...), została ona połączona z karą 3 miesięcy ograniczenia wolności wymierzoną przez ten sam Sąd w sprawie o sygn. akt III K (...) i w ich miejsce (w pkt II cytowanego wyroku łącznego) orzeczono karę łączną 6 miesięcy pozbawienia wolności. Po drugie, w okresie od dnia 17 października 2016 r. do dnia 14 kwietnia 2017 r. skazany odbywał karę 11 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną w pkt. I ww. wyroku łącznego, wynikającą z połączenia kar jednostkowych wymierzonych w innych wyrokach skazujących A. M. za czyny z art. 278 § 5 k.k., natomiast karę łączną 6 miesięcy pozbawienia wolności wynikającą z objęcia wyrokiem łącznym jednostkowych kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokami Sądu Rejonowego w B. o sygn. III K (...) i III

K (...) skazany odbywał dopiero w okresie od dnia 1 czerwca 2019 r. do dnia 27 listopada 2019 r., a zatem w czasie następującym po popełnieniu przez A. M. występku z pkt. II zaskarżonego wyroku.

Powyższe uchybienia Sądu Rejonowego stanowiły oczywistą obrazę prawa materialnego – art. 64 § 1 k.k. i miały istotny wpływ na treść wyroku. Jak wynika z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przyjęcie działania w warunkach recydywy specjalnej w istotnie odmienny sposób kształtuje sytuację prawną osoby skazanej, począwszy od dyrektyw wymiaru kary, poprzez zasady jej wykonywania, po odmienne regulacje dotyczące możliwości warunkowego zwolnienia. Wadliwe przypisanie takiej recydywy stanowi rażące naruszenie prawa materialnego i co do zasady ma oczywiście istotny wpływ na treść wyroku, w rozumieniu art. 523 § 1 k.p.k. Bezpodstawne przypisanie działania w warunkach art. 64 § 1 k.k. prowadzi również do uznania, że orzeczenie takie cechuje się rażącą niesprawiedliwością w rozumieniu art. 440 k.p.k. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2014 r., sygn. akt V KK 222/14).

W tym stanie rzeczy należało uznać, że wyrok Sądu Rejonowego w B. o sygn. akt IX K (...) został wydany z rażącym naruszeniem przepisów prawa karnego materialnego w postaci art. 64 § 1 k.k., a to z kolei implikowało konieczność jego uchylenia i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Rozstrzygając sprawę ponownie, Sąd I instancji będzie miał na uwadze wskazane powyżej zapatrywania, by uniknąć uchybień stanowiących podstawę uwzględnienia niniejszej kasacji.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.